

УДК: 027:159.9

*Новальська Ю. В., головний бібліотекар,
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, м. Київ*

ТЕАТР У БІБЛІОТЕЦІ ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЧНОГО РОЗВАНТАЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. Висвітлено організацію роботи театрів, театральних студій та гуртків у бібліотеках як культурно-дозвілєвий складник діяльності бібліотек України у воєнний час, що є психоемоційним аспектом (психологічним відновленням) позитивної підтримки для суспільства, а особливо дитячої аудиторії, також є допоміжним фактором із промоції читання, книги та бібліотеки для різних вікових категорій користувачів. Частково розкрито досвід Публічної бібліотеки імені Лесі Українки міста Києва, Національної бібліотеки України для дітей, Дніпропетровської обласної бібліотеки для дітей, Івано-Франківської обласної бібліотеки для дітей, Волинської обласної бібліотеки для дітей.

Ключові слова: бібліотека, театр, театральні студії та гуртки, культурно-дозвілєва діяльність бібліотек, психологічний аспект.

У тяжкі воєнні часи бібліотеки залишаються місцем зустрічі з книгою, з людьми, осередком відпочинку, спілкування, дозвілля, місцем психологічної реабілітації. Незважаючи на те, що сучасна людина має безліч можливостей отримати всю необхідну їй інформацію, вона все ж таки найчастіше звертається до бібліотеки, як інформаційного, освітнього, культурно-дозвілєвого центру, а нині – центру спротиву російській агресії. Бібліотекарі старанно тримають культурний фронт, залишаються компетентними, доброзичливими, більш винахідливими, щоб допомогти своєму користувачу отримати потрібну правдиву інформацію, а також психологічно його підтримати. Однією із форм психологічного розвантаження є організація театрів, діяльність театральних гуртків та студій при бібліотеках, які значно впливають на промоцію читання, залучення дітей та молоді до бібліотеки.

Порівнюючи роботу театру, студій, театральних гуртків в бібліотеках до повномасштабного вторгнення і наразі можемо зробити висновок, що майже всі вони продовжують свою діяльність (окрім тих, що постраждали внаслідок російської агресії); напрям театральних вистав майже не змінився, але є бібліотеки, до репертуару театру яких додалися нові актуальні вистави, а також сучасні герої воєнного часу.

Цікавим є досвід організації театрів у публічних бібліотеках та бібліотеках для дітей. Наприклад, у **Публічній бібліотеці імені Лесі Українки міста Києва**, як і раніше, діє проєкт «Бібліотека + Театр», в якому передбачено організацію та проведення показів вистав за творами української та світової драматургії, в процесі яких здійснюється промоція читання, наближення літератури до користувача, популяризація театального мистецтва, культури читання.

Проведення театралізованих вистав у бібліотеці розширює використання інформаційних ресурсів відділу літератури з питань мистецтва, сприяє залученню нових користувачів. У 2022–2024 рр. в репертуарі театру з'явилися нові вистави, в яких розкриваються жахіття війни, що виражені у реальних історіях звичайних людей. Напередодні вистави бібліотекарі готують виставки літератури під загальною назвою «Прочитай виставу», з якою кожен глядач може ознайомитися [5].

Як і до повномасштабного вторгнення, так і наразі продовжує свою роботу народний театр-студія «Мрія», артстудія «Тисяча облич», онлайн проєкт «Театр онлайн» **Національної бібліотеки України для дітей**, які тішать своїми виставами і дітей, і дорослих. Також у репертуарі тетралізовано-ігрові програми, що нині доповнені новими сучасними героями. Театралізовані вистави сприяють розвитку уяви, креативності у дитини, переносять глядача у казковий світ та на деякий час відволікають від буремних подій [4].

Лялька в руках бібліотекаря – незамінний помічник у вихованні дитини дошкільного віку. Коли дорослий спілкується з дитиною за допомогою іграшки, вона дослухається до слів ляльки і прагне зробити те, про що вона просить. Розважаючи дітей, театральна лялька розвиває в них творчі здібності: артистичність, музикальність, фантазію і почуття гумору та на деякий час відволікає від страшних реалій.

Продовжує свою діяльність ляльковий театр **Дніпропетровської обласної бібліотеки для дітей «Кольорове диво»**, вражає своїх поціновувачів цікавими історіями. Кожного вівторка діти (3+) з задоволенням дивляться вистави, які не тільки розважають, а й мають педагогічний напрям. Так, в одній з вистав була висвітлена завжди актуальна та доречна тема, а особливо зараз – безпека дитини. Доступно та цікаво було надано інформацію в ляльковій виставі «Ні кошенят, ні малятам самим не варто йти гуляти» [2]. Вистави минулих років можна подивитись на сайті бібліотеки та на YouTube-каналі.

Завдяки театру дитина пізнає світ не тільки розумом, а й серцем, і висловлює своє власне ставлення до добра і зла. В бібліотеках діють театральні студії, гуртки, в яких дитина може відчути себе у ролі актора, а також власноруч виготовити ляльку для вистави. Пробуючи себе в театралізованій діяльності, дитина долає боязкість, невпевненість у собі, сором'язливість. Театр у бібліотеці вчить дитину нести в життя прекрасне і добре, допомагає розвиватися всебічно.

До прикладу, в **Івано-Франківській обласній бібліотеці для дітей** діє театральна студія «Коли оживають ляльки», в якій беруть участь діти, а саме обирають собі героя, пробують відтворити улюблені казки [3].

Також працює Театр тіней «Найменшим про важливе». Спостерігаючи за захоплюючими пригодами головних героїв, діти разом зі своїми батьками занурюються в казковий світ, де дружба, мрії та натхнення завжди перемагають

будь-які перешкоди. Варто зазначити, що ініціатива була підтримана грантом у межах програми «Молоді Амбасадор(к)и Розмаїття», яку реалізує громадська організація «СТАН» у партнерстві з альянсом за права, рівність та міжнародну солідарність «Action Aid» за підтримки Disasters Emergency Committee (DEC).

У Волинській обласній бібліотеці для дітей нині, як і до повномасштабного вторгнення, проводяться різноманітні масові заходи, серед яких літературні хіт-паради, весела книготерапія, «Профі-кейс: дивимося у майбутнє» тощо, до програми яких входять покази лялькових вистав театру книги «Чарівна ширма», що несуть позитивні враження та емоції, які нині потрібні і малечі, і дорослим. Тут діти також пробують себе у ролі акторів та власноруч виготовляють своїх казкових героїв для вистав [1].

Висновки. Підсумовуючи зібраний матеріал, можемо зробити висновок, що і до повномасштабного вторгнення, і нині театри в бібліотеках продовжують свою діяльність, залишаються популярними серед дорослих і дітей, і це значно сприяє промоції читання, адже перегляд театралізованого літературного твору спонукає користувача звернутися до першоджерела, більш глибоко ознайомитись зі змістом твору. Також популярність серед дітей мають театральні студії та гуртки, які вчать їх творчо мислити, реалізовувати свою фантазію, збагачуватися новими знаннями, сприяють виявленню здібностей, залучають до культурних та літературних цінностей і, як показує досвід, це дуже вдала форма популяризації книги та читання серед дітей та підлітків. На сучасному етапі перед публічними бібліотеками України постали нові виклики, вирішуючи які фахівці зосередили свою увагу на психологічному аспекті, на позитивній підтримці як для суспільства загалом, так і кожної людини зокрема, допомозі в адаптації до нової громади постраждалим від російського вторгнення, що є одним із головних завдань під час воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Волинська обласна бібліотека для дітей: вебсайт. URL: facebook.com/profile/100064997612242/search/?=чарівна%20ширма (дата звернення 27.05.2024).
2. Зустріч юних глядачів відбулась на черговій виставі в постановці лялькового театру «Кольорове диво»: вебсайт. URL: https://www.facebook.com/bibliodnepr/?locale=uk_UA (дата звернення 27.05.2024).
3. Коли оживають ляльки: вебсайт. URL: <https://biblioteka-if.org.ua/news/event/gurtokoli-ozhivayut-lyalki> (дата звернення 30.05.2024).
4. Національна бібліотека України для дітей: вебсайт. URL: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=9412> (дата звернення 28.05.2024)
5. Проєкт «Бібліотека + Театр»: вебсайт. URL: <https://lukl.kyiv.ua/teatr-10/> (дата звернення 28.05.2024).

